

XXII. reál- és humántudományi Erdélyi Tudományos Diákköri Konferencia (ETDK)

Kolozsvár, 2019. május 23–26.

A múlt turisztikai megjelenítése Bihardiószegen és környékén. Kastélyturizmus, mint vendégforgalmi lehetőség.

Szerző:

Mészáros Boglárka-Ágnes

Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár, Földrajz Kar, turizmusföldrajz szak, II. év

Témavezető:

dr. Máthé András-Árpád egyetemi adjunktus,

Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár, Földrajz Kar, Kolozsvári Magyar Földrajzi Intézet

Szekció: Turizmus

Tartalomjegyzék

1. Bevezető.....	2
2. Célkitűzések és kutatómódszertan.....	3
2.1. Hipotézisek.....	3
2.2. Alkalmazott kutatási módszerek.....	3
3. Bihardiószeg és közvetlen környezetének turisztikai erőforrásai.....	4
3.1. Földrajzi elhelyezkedés.....	4
3.2. A térség turizmusáról általánosan.....	6
3.3. Kulturális és természeti erőforrások.....	7
3.4. Rendezvények, partnerség, testvértelepülési kapcsolatok	11
4. Közös kulturális örökség.....	11
4.1. A huszár hagyományörzés.....	12
4.2. Íjászhagyományok.....	12
4.3. Versenylótenyésztés és fogathajtás.....	13
4.4. Szőlészeti hagyományok.....	14
5. A kulturális turizmus fogalma	15
5.1. A kultúra megjelenítése a turizmusban.....	15
6. Kastélyok a turizmusban.....	16
6.1. A kastély, mint a kulturális turizmus része.....	17
7. Az érmelléki kastélyok fejlődéstörténete.....	17
7.1. Kezdetek és arculatváltozások.....	18
7.2. Rendeltetésük az évszázadok folyamán.....	20
7.3. A kastélyok jelene.....	21
8. A kastélyok SWOT analízisei.....	23
9. Fejlesztési terv három érmelléki kastély értékesítésére.....	23
9.1. A tematikus út fogalma.....	24
9.2. Fejlesztési terv.....	24
9.2.1. A tematikus út megnevezése.....	25
9.2.2. Az útvonal attrakciói.....	26
9.2.3. Célcsoport.....	27
9.2.4. A marketingkommunikáció megszervezése.....	27
9.2.5. Pénzügyi erőforrások.....	28
9.3. Egyéb fejlesztési alternatívák.....	29
9.4. Pályázat a Zichy-kastély értékesítésére.....	29
10. Az interjú kiértékelése.....	31
11. Következtetések.....	31
Felhasznált irodalom.....	32
Mellékletek.....	44

1. Bevezető

Bihar megye kétségkívül számos természeti és kulturális örökség birtokában van. Nemcsak jellegzetes építészeti értékeivel, egyedi hagyományaival büszkélkedhet, de az ország legjobban működő üdülőtelepét is magáénak tudhatja. Dolgozatomban a megye turisztikai kínálatának egy olyan szegmensét vizsgáltam, amely kifogásolható értékesítése következtében, jelenleg nem képes megfelelően érvényesülni a piacon.

A témaválasztás okára való tekintettel elsődlegesen a térségben való helyismeretemet emelném ki, emellett pedig fontosnak tartom a kulturális értékek megőrzését, így dolgozatomban is erre szeretném felhívni a figyelmet.

Véleményem szerint, a kastélyokban fellelhető értékek megóvása és fenntartása az utónemzedék számára elengedhetetlennek számít a mai, globalizálódó társadalmunkban. Úgy gondolom, ennek fényében a várak, kastélyok, és egyéb kulturális építmények csak megfelelő, jól megszervezett hasznosítás, kiépítés és értékesítés mellett vehetik fel a versenyt a turizmus kínálta egyéb attrakciókkal.

A kutatás keretén belül három, mára a feledés homályába merült érmelléki kastély turisztikai helyzetállapotát mértem fel, figyelembe véve a közvetlen földrajzi környezetükben rejlő erősségeket és gyengeségeket - ez utóbbiak okait - a térség gazdag történelmi múltjának kiemelkedő, napjainkban is megőrzött értékeit, mint esetleges befolyásoló tényezőket.

A térség turisztikai passzivitásának analizálása, a kulturális örökség gazdag bemutatása, valamint a kastélyokat érintő helyzetelemzés által megpróbálok célravezető megoldásokat találni kihasználatlanságukból fakadó népszerűtlenségük orvosolása érdekében.

2. Célkitűzések és kutatómódszertan

A dolgozat fő célul tűzte ki, hogy rávilágítson a kastélyok turizmusban való értékesítésének fontosságára. Mindez a következő részcélokkal egészül ki:

- a kastélyok turisztikai célú hasznosítása, eredeti jellegük megőrzésével, a turizmus a térségben való felvirágoztatása reményében
- a térség turisztikai kínálatának bővítése egyéb attrakciók bevonásával a turizmus fenntarthatósága érdekében
- a látogató a térség hagyományait, jellegzetességeit integráltan ismerje meg, ezáltal vonzereje növekszik
- munkahelyteremtés a helyi lakosság turisztikai munkaerőpiacra való integrálása révén
- a kastélyok turisztikai hasznosítása által magas jövedelem kiegészítés biztosítása az önkormányzatok, illetve a bevont lakosság javára

2.1. Hipotézisek

H1: A kastélyok turisztikai célú hasznosítása a térség turizmusára pozitív hatással van.

H2: A térség attrakcióinak integrált megismerése hozzájárul vonzerejének növekedéséhez.

H3: A kastélyturizmus megszervezése új munkahelyteremtési lehetőséget jelent a helyi lakosság számára.

2.2. Alkalmazott kutatási módszerek

A dolgozatban *primer* és *szekunder forrásokat* egyaránt alkalmaztam kutatási célra.

Ahhoz, hogy a kutatás egészét fogalmi keretbe tudjam helyezni szekunder forrásként számos, a témában írt szakkönyvet, tanulmányt, tudományos folyóiratot (pl: Művelődés, Korunk) tanulmányoztam. A kutatás egyik alapját képező statisztikai adatbázisokat az Nemzeti Statisztikai Hivatal (NSH/INS) honlapjáról töltöttem le, illetve a helyi önkormányzatok statisztikai kimutatásait gyűjtöttem össze.

A SWOT helyzetelemzési módszer által - bár nem mint kutatási módszer - a kulturális építményekben rejlő lehetőségeket, azok veszélyeit, emellett az erősségeket és gyengeségeket vizsgáltam.

A primer kutatás keretében egy interjú készítésére került sor a nagykágyai Pongrácz-kastély tulajdonosával.

3. Bihardiószeg és közvetlen környezetének turisztikai erőforrásai

3.1. Földrajzi elhelyezkedés

Mindhárom település Bihar megye nyugati részén a Partiumban, Érmelléken helyezkedik el, közvetlenül a román-magyar határ mentén.

Bihardiószeg a DN19-es számú országút mellett, az Ér bal partján fekszik, Nagyváradtól 32 kilométerre északi irányban. A 93,1 km² -en elterülő község 7108 lakosával (NSH, 2018) a megye legnagyobb községének számít, mindemellett Jankafalva és Kisjanka is a fennhatósága alá tartozik.

Székelyhíd Bihardiószegtől 10 kilométerre északra található, 151,42 km² -nyi területet ölel fel és 12657 lakossal (NSH, 2018) rendelkezik. 2004-ben nyilvánították várossá, jelenleg öt falu tartozik hozzá: Csokaly, Érköbölkút, Érolaszi, Hegyközszentmiklós és Nagykágya, a harmadik és egyben utolsó olyan település, amely központi szerepet tölt be a kutatásom témáját illetően. Nagykágya pontosan Bihardiószeg és Székelyhíd között helyezkedik el félúton. Kiterjedését és lakottságát tekintve egyaránt alacsony értékeket kapunk.

3.2. A térség turizmusáról általánosan

Ebben a fejezetben a dolgozatom szempontjából leglényegesebb települések, név szerint: Bihardiószeg, Nagykágya és Székelyhíd turisztikai helyzetállapotát szeretném felmérni, olyan paraméterek kielemezése által, amelyek lehetővé teszik egy átfogó kép kialakítását a települések aktuális helyzetéről. Mivel dolgozatam fő tárgyát, ahogyan az a címében is megnyilvánul Bihardiószeg képezi, fenntartom magamnak a jogot, hogy minden esetleges vizsgálati szempont tekintetében túlnyomórészt a községre fektessem a hangsúlyt a másik két településsel szemben. Természetesen egy átfogó kép kialakítására, elemzésük minőségbeli romlásának elkerülésére törekszem.

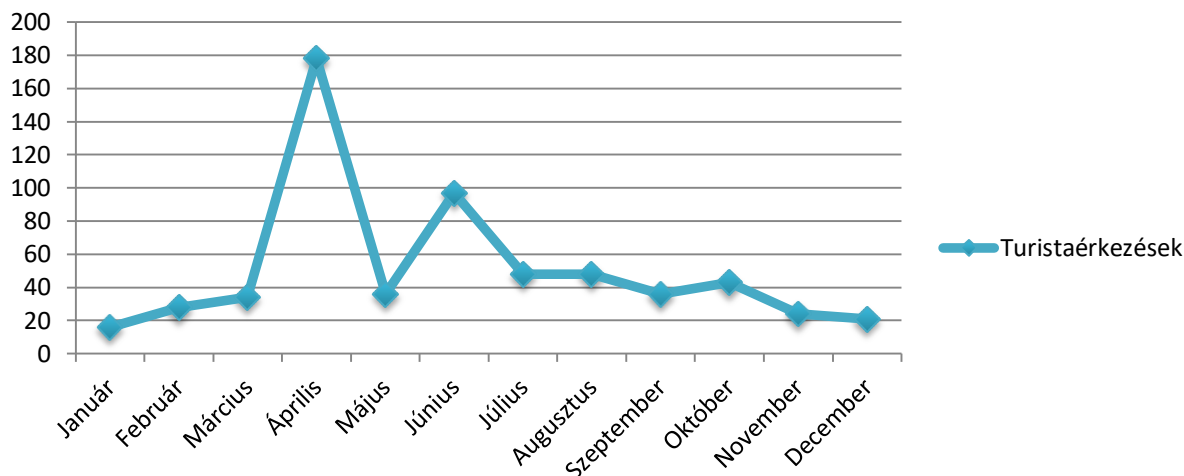
Mindenekelőtt tisztáznám, hogy három olyan települést fogok vizsgálni, amelyek mindegyike eltérő közigazgatási ranggal rendelkezik. Míg Székelyhíd kisvárosként az urbánus térséghez tartozik, addig Bihardiószeg község, Nagykágya pedig falu címmel a rurális vidéket erősítik. Mindez egyfajta egyenlőtlenséget idéz elő az érintett területek között, amely eltérés leginkább az

infrastrukturális fejlettséget tekintve érzékelhető. Ahogyan arra a fentiekben fény derült, Székelyhíd magasabb rangjának és az ebből származó nagyobb költségvetésének köszönhetően kedvezőbb helyzetben van rurális társaihoz képest. Bihardiószezen a csatornahálózat kiterjedésének aktuális helyzete nem túl biztató. Jelenleg az utcák körülbelül 10-15%-a rendelkezik lefektetett csatornákkal, ami 3-3,5 kilométert jelent község szinten. Vigasztalhat, hogy folyamatban van a csatornahálózat kiépítésének újratervezése, de a kivitelezés egyelőre még várat magára. A település úthálózat lefedettsége szintén aggodalomra ad okot. Az aszfaltozott utak aránya csupán három utcára korlátozódik, mely így összesen 6,3 kilométert ölel fel a 45-ből. Nagykágyán szintén gondot jelent a szennyvízelevezetés, mivel a tisztítóberendezések hiánya miatt a szennyvizet az iskolából és a kastélyból is sokáig a kastélyhoz tartozó park árkába vezették, mely probléma máig nincs megoldva.

Bár a megye vidéki területein a turizmus számára kedvezőbb értékeket regisztrálnak, mindehhez a két szóbanforgó rurális település nem járul hozzá. Sajnos jelenleg sem Bihardiószezen, sem Székelyhídon és a hozzá tartozó Nagykágyán nem beszélhetünk turizmusról, esetlegesen annak egy kezdetleges formájáról.

Először is a szállásadó turisztikai egységek számát venném alapul állításom bizonyítására. A Nemzeti Statisztikai Hivatal 2018-ra vonatkozó adatai szerint Székelyhídon mindössze egy elszállásolási egység található (típusa: turisztikai panzió), ami 12 férőhellyel rendelkezik. Bihardiószege és Nagykágya viszont még ennél is kedvezőtlenebb helyzetben van, ugyanis egyetlen egy ilyen jellegű létesítménynek sincs birtokában. A továbbiakban kénytelen vagyok számszerű adatok hiányában, más eszközökhöz folyamodva igazolni az állításomat, mivel az NSH csupán a turistaérkezések számát illetően közölt adatokat. Az alábbi ábrán tehát a 2018-as évben regisztrált turistaérkezéseket igyekszem szemléltetni hónapos bontásban. Korábbi adattal nem szolgálhatok a turisztikai panzióval kapcsolatosan, mivel az 2018 óta van bejelentve, mint hivatalosan működő elszállásolási egység.

**Az elszállásolási egységben regisztrált turistaérkezések száma
Székelyhídon 2018-ban**

Forrás: NSH, 2018

Az ábrát látva esetlegesen megmagyarázhatatlannak tűnő képet kapunk a kisváros turistaérkezéseinek alakulását illetően. A szezonális jellege bizonyos mértékben felborul, és az átlagosan csúcshónapoknak számító július és augusztus hónapokat az április váltja fel, a maga 178 lelket számláló toronymagas turistaérkezésével a többi hónap hozamához képest. Májusban jelentősen visszaesik az érkezések száma, júniusban viszont ismét kimagasló értéket kapunk, amely hónap így a főszezon egyik dobogós helyét foglalja el. A július és augusztus közötti stagnálás után október kivételével csökkenő tendenciát mutatnak az értékek. A januári mélypontot követően ismét növekedni látszik a turistaérkezések száma. Mivel a kapott eredményeket nem vethetem össze más években regisztráltakkal, nem tudok megfelelő magyarázattal szolgálni a megfigyelt anomáliára, amelynek jelenléte nem indokolt.

3.3. Kulturális és természeti erőforrások

A települések kétségkívül számos kihasználatlan természeti és kulturális erőforrással rendelkeznek, viszont mégsem nevezhetőek a legnagyobb jóindulattal sem közkedvelt turisztikai desztinációknak. A Bihar Megye Tanácsa (Consiliul Județean Bihor) és a bihari polgármesteri hivatalok honlapján tették közzé azokat az erőforrásokat, amelyekkel a két település büszkélkedhet. Bihardiószeg községben a következő kulturális erőforrások lelhetőek fel: Kossuth

Lajos mellszobra (Gerenday Béla, 1896), Bocskai szobor, az 1848-'49-es Szabadságharc emlékoszlopa, az Álmosdi csata emlékoszlopa, a Zichy-kastély, emlékmű az 1940. szeptember 4.-i összecsapásban elhunyt román katonák tiszteletére, illetve az Irinyi szoborcsoport (Deák Árpád, 2019).

A település természeti kincsekben is rendkívül gazdag. Fő erőforrásként a megyei szinten is jelentős termálvizeket emelném ki. Bihardiószeg ugyan rendelkezik termálvízforrással, még nem került sor turisztikai hasznosítására. Földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően a kedvező éghajlati feltételek lehetővé tették a szőlészet, így a borászat kialakulását, majd elterjedését a térségben, amely immár nagy múltra tekint vissza Bihardiószegen. A helyi gazdák azonban nem csak szőlődombjaik megművelésével, hanem gyümölcstermesztéssel, barackosaik karbantartásával, sőt pálinkafőzéssel is foglalkoznak. Az alábbi táblázatban a községhez tartozó termőföldek megművelés szerinti felosztását szeretném szemléltetni.

Bihardiószeg termőföldjeinek megművelés szerinti felosztása

Termőföldek	Terület (Ha)
Szántóföld	7031
Szőlő	92
Gyümölcsös	202
Legelő	587
Kaszáló	106
Összesen:	8018

Forrás: a bihardiószegi önkormányzat kimutatásai, 2018

Székelyhíd városa a 10 ha-on elterülő Csíkos-tó természetvédelmi rezervátummal, valamint a Stubenberg-kastéllyal egészül ki. Fontos megemlíteni az ottani termálstrandot is, mint részben természetes erőforrást, amely 1972-ben létesült, viszont ha választásra kerül a sor, a fürdőzni vágyók inkább a tőle néhány kilométerre elhelyezkedő hegyközszenmiklósi fürdőt részesítik előnyben.

Nagykánya csupán a Pongrácz-kastély és a hozzá tartozó 7 hektáros park birtokában veheti fel a versenyt fejlettebb társaival.

3.4. Rendezvények, partnerség, testvértelepülési kapcsolatok

Habár a turizmus nem tudott megfelelően fejlődni a térségben, az elmúlt két évtizedben Bihardiószeg és Székelyhíd több rendezvény megszervezése, testvértelepülési és partnerségi kapcsolatok kiépítése által próbálta népszerűségét hirdetni. Számos olyan esemény is megrendezésre került, amely ha nem is eredményezett a turisták körében többnapos ott tartózkodást, ahhoz mégis elegendőnek bizonyultak, hogy akár néhány óra erejéig is, de odavonzzák az érdeklődőket. A következőkben olyan, a települések által szervezett rendezvényeket fogok ismertetni, amelyek kisebb mértékű turistaérkezést idéztek elő az illető térségben.

Mindenekelőtt leszögezném, hogy Nagykágya egyelőre nem rendelkezik olyan mértékű anyagi erőforrással, ami lehetővé tenné a hasonló rendezvények megszervezését a településen, így az ebben a vonatkozásban turistaérkezésre egyáltalán nem számíthat. Ugyan megemlíthető a Családi Nap, mint kisebb esemény, de ez csak a helyi lakosság körében ismert. Elsősorban Bihardiószegre szeretnék kitérni. A község talán legnagyobb horderejű eseménye a Diószegi Napok rendezvénysorozat, amelyet immár 23. alkalommal rendeznek meg, minden év augusztusában. A kulturális- és sportrendezvényeket egyaránt magába foglaló ünnepség különböző programokkal, helyi képzőművészek kiállításával, sakkversennyel, bográcsfőző- és fogathajtóversennyel (egy ideje már nem rendezik meg), hazai és külföldi előadók koncertjeivel egészül ki. Szorosan mögötte halad a sorban, az egyre nagyobb hírnévre szert tevő Zichy borverseny, amely számos bortermelőnek nyújt lehetőséget termékeik bemutatására, népszerűsítésére. A 18 év óta megrendezésre kerülő, ebéddel és esti mulatsággal egybekötött verseny nemcsak a környező települések és szomszédos megyék látogatói számára biztosítja a jókedvet, de a külföldiek körében is igen népszerű.

A minden év tavaszán megrendezett Bakator bor- és gasztrofesztivál is igyekszik felvenni a versenyt előbb említett társaival. Az egyre nagyobb sikernek örvendő rendezvény egyik alapeleme a termékekben rejlő sokszínűség megjelenítése. Mivel a rendezvény társszervezője Debrecen, számos magyarországi meghívott is részt vesz a jeles eseményen. A jó hangulatról helyi és határon túli előadók egyaránt gondoskodnak. Az alábbi táblázatban összesítettem a három kiemelt rendezvény által generált érkezések számát a 2018-as évben.

A Bihardiószezen megszervezett rendezvények vendégforgalma 2018-ban

Rendezvény neve	Résztevők száma
Diószegi Napok	3000
Zichy borverseny	277
Bakator bor- és gasztrofesztivál	1500

Forrás: a bihardiószezi önkormányzat által összeállított statisztikák, 2018

A három rendezvény közül, ahogyan az a táblázatot vizsgálva is szembetűnik, a Diószegi Napok jelenleg is az egyik legnépszerűbb eseménysorozat, a maga 3000 főt számláló éves vendégforgalmával. Hasonló elismertségnek örvend a Bakator bor- és gasztrofesztivál is, bár csak fele akkora érdeklődőtáborral rendelkezik, mint a több éves múlta visszatekintő falunapok. A Zichy borverseny generálja a legkevesebb résztvevőt. A megfigyelhető számbeli eltérések azzal magyarázhatók, hogy míg a Diószegi Napok megrendezése szinte hagyománnyá vált, így az érdeklődők már-már ösztönösen keresik fel, addig a Bakator bor- és gasztrofesztivál egy rendkívül friss kezdeményezésnek számít. A Zichy borverseny tematikája miatt nem ad lehetőséget nagy tömegek bevonására - régisége ellenére sem - mivel csak a témában érintett borászok, bortermelők körét célozza meg. A külföldi turistaérkezések pontos számát sajnos nem tudom meghatározni, mert arra vonatkozóan nem készültek statisztikák. Ez alól egyedül a Zichy borverseny képez kivételt, amelynek keretén belül a résztvevők 98 %-a helyi vagy más megyéből (Szatmár, Szilágy, Temes) érkezett. A maradék 2 %-ot három magyarországi település: Békéscsaba kettő, Debrecen egy, Kokad négy résztvevővel teszi ki. Fontos megjegyezni, hogy a résztvevők száma sok esetben függhet a meghívott előadók népszerűségétől az illető térségben, így ez is befolyásoló tényezőnek minősül (hogy egy példával éljek: 2012-ben az EDDA meghívásakor nagyjából 4000 résztvevőt regisztráltak).

2018 nyarán két olyan esemény is bekerült Bihardiószeg naptárába, amelyekhez hasonlóra még sosem volt példa a község történelmében. A jó néhány éve megrendezésre kerülő, időközben nemzetközi babérokra törő Tour of Bihor (Turul Ciclist al Bihorului) elnevezésű bicikliverseny tavaly először szelte át a település központját, pozitív visszajelzéseket kiváltva úgy a helyiek, ahogy a külföldi érdeklődők körében is. 2019-ben a IV. kiadás keretén belül 21 külföldi csapat áll rajtvonalhoz 15 különböző ország küldöttjeiként, 20 nemzetet képviselve. Idén a helyi önkormányzattal együttműködve nemcsak áthaladnak majd a versenyzők a településen, de egy

sprint megrendezésére is sor fog kerülni. A verseny egyelőre ígéretesnek tűnik, célja a község tudatos népszerűsítése széles körökben.

A töretlen sikerű Debreceni Virágkarnevált immár 54 éve rendezik meg az államalapítás tiszteletére. A debreceni székhelyű eseményt idén 15. alkalommal Nagyváradon is megtekinthetik az érdeklődők. A karnevál útvonala 2018-ban Bihardiószeggel egészült ki, ahova szintén érkezett néhány virágoscso. A felvonulást helyi táncosok kísérték, ünnepi hangulatot termetve a község utcáin.

Székelyhíd is számos felkapott eseménynek ad otthont évről évre. Ezek közül két jelentősebbet emelnék ki: az Érmelléki Ősz-t, amely tavaly 24. alkalommal került megrendezésre, illetve a Székelyhídi Városnapokat, amelyet minden év júniusában bonyolítanak le a szervezők. Mindkét esemény a Diószegi Napokhoz hasonló programokkal rendelkezik, ez utóbb említett a fentiekben felsoroltak mellett autós ügyességi versennyel és kártyabajnoksággal is kiegészül, emelve így a rendezvény színvonalát.

Ahogy az a címből kiderült Bihardiószeg és Székelyhíd egyaránt rendelkezik testvértelépülésekkel és partnerségi kapcsolatokkal. Nagy előnye, hogy míg a rendezvények nem váltanak ki törvénytörően külföldi turistaérkezést, addig az ilyen jellegű kapcsolatok kétségkívül. Mindez, akárcsak a rendezvények nagyban hozzájárul a két település promoválásához ebben az esetben főleg nemzetközi vizeken. Bihardiószeg jelenleg három testvértelépüléssel rendelkezik. A franciaországi Fontenay-le-Comte-val a település idén ünnepli 22 év óta tartó testvériségét. A szlovákiai Diószeggel, Sládkovičovóval kialakított kapcsolata szintén nagy múltra tekint vissza. Bár Pákozdi - az egyetlen magyarországi "testvér"- csak 2013-ban került fel a listára, a létrejött viszony annál szorosabb. Székelyhíd négy külföldi településsel alakított ki hasonló jellegű kapcsolatot: a belgiumi Écaussiennes-szel, a németországi Grenzach-Wyhlen, az olaszországi Pietrasanta és a magyarországi Látavértes

A 2007-ben indult Diós Települések Találkozójának keretén belül kulturális partnerséget sikerült kialakítani 7 olyan településsel, melyek előnévben a dió szó szerepel. A nemzetközi rendezvénysorozathoz 2010-ben csatlakozott Bihardiószeg, azóta pedig minden évben részt vesz a más-más helyszínen megszervezett eseményen. A község 2015-ben volt először a rendezvény házigazdája, akkor közel ötszáz érdeklődőt csalva a vidékre. Fő célja a közösségformálás, és a határontúli kapcsolatok kiépítése nem csak magyarországi, hanem szlovákiai és szerbiai településekkel egyaránt.

Összeségében elmondható, hogy mindhárom település jelentős értékekkel rendelkezik, amelyekben vitathatatlanul lenne turisztikai potenciál, viszont jelenleg nincsenek megfelelően értékesítve. A sikertelenségük problematikája nem csak turisztikai kihasználatlanságukban rejlik. Bihardiószezen és Nagykágyán komoly gondot jelent az infrastrukturális alulfejlettség és a lakosság egy részének passzív felfogása, köztulajdonsértő megnyilvánulása. Vigasztalhat azonban, hogy a jelenlegi vezetőség is észlelte az említett hiányosságokat, és nagy erőfeszítéseket tesznek ezek orvosolása érdekében.

4. Közös kulturális örökség

Bihardiószeget, Nagykágyát és Székelyhidat nemcsak földrajzi elhelyezkedésük, turisztikai vonatkozásban való népszerűtlenségük kovácsolja össze, de közös történelmi múltjukban rejlő értékeik is lehetővé teszik, hogy egy lapon emlegessük őket.

Érmellék katonai hagyományainak, híres lovas- és borkultúrájának köszönhetően Partium egy rendkívül értékes történelmi régiójaként tartható számon.

4.1. A huszár hagyományőrzés

Bihardiószezen 2011-ben alapították meg a Széchenyi István Hagyományőrző Egyesületet. A környék legszebb és legeredetibb egyenruhája az övék. A név- és ruhaválasztásban Széchenyi István diószegi szolgálati idejének emléke és korhű megidézése vezette a tagokat. A huszárok érmelléki huszáradémiákon, Kárpát-medencei huszárportyákon vesznek részt, dízsorfalat állnak nemzeti ünnepeinken helyben, Váradon, Szatmáron stb. igény szerint. Németországba is eljutottak a szentjobbi és erdélyi huszárokkal 2013 tavaszán (Königgratz, Austerlitz), ahova azóta is visszatérő vendégek.

Thököly Imre fejedelem és Vay Ádám kuruc tábornok születésének 355. évfordulójára, 2012-ben megalakult a Bóné András Hagyományőrző Kurucezred ötven diószegi, szentjobbi, jankafalvi, székelyhídi, debreceni, álmosdi, létavértesi, újlétai, bagaméri, hajdúsámsoni és tépei kurucjelöltekből.

Állandó rendezvénye az érmelléki huszár hagyományőrzésnek az év eleji huszárportya (és az azt követő tavaszi huszárportya), amelyet a 2007-ben Székelyföldről indult Szent Imre Milleniumi Emléktúra nyomán szerveztek meg a szentjobbi huszárok. A 2016. januári portyán a Kárpát-medence 13 településéről vettek részt mintegy nyolcvanan, lovon és gyalog (szekéren).

4.2. Íjászhagyományok

A Pusztai Farkasok Hagyományőrző Íjászegyesületet 2007-ben jegyeztették be Székelyhídon. Ezt három év termékeny időszak követte, mely során az egyesület tagjai versenyeken és fellépéseken sikert sikerre halmoztak. A honfoglalás kori magyarságnak, valamint a pusztai nomád népek életének, viseletének, harcművészetének, hagyományainak felelevenítése, terjesztése, népszerűsítése az egyesület célja.

Ez a felállás megszűnt 2010-ben, és hosszú vajúdas után nemzeti rendszer létrehozása mellett döntöttek: Nagyváradon létrejött az Ordas nemzetség, Székelyhídon és Szalacson a Turul nemzetség Érmihályfalván a Kartal nemzetség, később Élesden pedig a Sólyom nemzetség. Máig eleget tesznek reprezentációs felkéréseknek. Megmaradt a sportélet is, melynek sikereiről a napi sajtó rendszeresen számol. A székelyhídi-szalacsi tagok újabban a székelyhídi Phoenix Sportegyesület keretében működnek.

4.3. Versenylótenyésztés és fogathajtás

Napjaink romániai lovassportjának egyik bölcsője Bihar megye. A minőségi lótenyésztés a katonai hagyományőrzésnek köszönhetően is kezd virágzni. Mint annyi mindent, ezt is a kommunista rendszer tette tönkre. Azonban régen országos híré főúri tenyészméneseek voltak az Érmelléken: a legjelentősebb 1880-ban: „Székelyhídon gr. Stubenberg József ménese, mely áll: 2 mén és 20 kanczából, angol mén és kanczából alakítva; melyek háti és kocsilovakul használhatók, magasságuk 160–165 cm, évenként eladásra kerül 10–12 db”. Dr. Szabó József kutatásai szerint a ménest 1836-ban alapították vegyes anyagból, „melyben írlandi, trakéni és hannoveri kanczák is szerepeltek”. A lovak száma, összetétele változó volt (az angol telivér ménes állt 40 kanczából is). Kisbéri magménekkel hágatott, saját anyakanczából származó versenylovakat 1864 óta trenírozott az 1890-es évekig, aztán már csak a tenyésztésre

koncentrált. Az 1860-as évek közepén Pretty Maid és Sam Slick, az 1880-as években Cymball, Molly, Trésor nevű lovai nyertek jelentős díjakat a versenyeken. Foglalkozott hágómén-tenyésztéssel is. Jelentőssé vált angol telivér ménese a századfordulóra. Mikor 1906-ban egy felmérésben megállapították a különböző, Magyarországon is tenyésztett lófajták méreteit, a magyar félvér átlagadatait a székelyhídi ménesben vették fel.

A nagykágyai Lónyay-uradalom is rendelkezett a Stubenberg-méneshoz hasonló minőségű ménessel a 19. században, de a beházasuló Pongrácz-grófok tulajdonába kerülő uradalmi ménes jelentősége később csökkent. Borovszky Samu szerint (1901) a pocsaji Szunyogh-féle félvértenyésztés érdemelt még említést. A lóversenyzés Érmelléken csak az utóbbi években kezd elterjedni – a Nemzeti Vágta regionális lecsapódása a Partiumi Vágta. A fogathajtás – a lovassportok királynője – sokkal mélyebb gyökereket eresztett már, bár a közérdeklődés méltatlanul lecsökkent iránta. A 2000-es évekbe már 12 állandó versenyhelyszín volt Bihar megye településeiben. Sajnos, a számuk mára megcsappant, ezért szervezték az I. Nagykágyai Kettesfogathajtó Versenyt is. Igény mutatkozott rá, hogy az Érmelléken a versenyzők klubba tömörüljenek. Így alakult meg 2004-ben az érköbölküti bejegyzésű Tulipán Sportegyesület, amely magába foglalja az Érmellék, illetve Dél-Bihar fogathajtóit, biztosítva a törvényes keretet a regionális, illetve országos versenyzéshez. Egyre többen bekapcsolódtak a lovassportokba, és a Bihar megyeiek máig sikeresen szerepelnek országos versenyeken is.

A lovasoktatás hiányát pótolandó, 2014 januárjában megalakult az Érlovas Lovasiskola a Rákóczi család érköbölküti tanyáján kiépített fedett lovardában, Ádám Andrea budapesti lovasedző irányításával.

4.4. Szőlészeti hagyományok

A XIII. században az Érmelléken a ferences és Benedek rendi szerzetesek telepítették az első szőlőültetvényeket. Bihardiószeg szőlészetét a XVI. században említik először. 1864-ben Zichy Ferenc gróf európai hírű szőlőst létesített a településen. Ezt bizonyítja, hogy 1878-as párizsi világkiállításon a diószegi bor második helyezett lett.

1884-től egy több, mint tíz éven át tartó filoxerajárvány végzetesen megpecsételte a diószegi szőlőtermesztés sorsát. Az 1922-es földreform után a grófi szőlős egy részét kiosztják a lakosok között. Más részét az állam a Szőlészeti Iskola rendelkezésére bocsátotta. A kollektivizálást

követően több, mint 180 hektár szőlős a bihardiőszegi MTSZ tulajdonába került. A rendszerváltás után visszaosztott szőlősöket a tulajdonosok jobbára kivágták.

1992-ben a gróf hagyományait követve újraindult a Zichy Gazdakör, melynek célja Bihardiőszeg borvidékként való megerősítése. Az utóbbi időben a szőlészet ismét az érdeklődés középpontjába került: borversenyeket rendeznek, továbbá egyre több új ültetvényt létesítenek. A szőlészek nemcsak a nagyhozamú fajtákat termesztik, hanem a jobb minőségű, de kisebb hozamú fajtákat is - mint a híres bakator – megpróbálják újratelepíteni.

5. A kulturális turizmus fogalma

Ahhoz, hogy a kulturális turizmus fogalmi körét meghatározzuk, először a kultúra jelentéstartalmát szükséges alapjaiban értelmezni. Erre talán a legmegfelelőbb a társadalomtudósok egy része által relevánsnak tartott E. B. TYLOR 1871-es definíciója: „a kultúra egy olyan komplex egész, amely magában foglalja a tudást, hitet, művészeteket, erkölcsöket, jogrendet, szokásokat és hagyományokat és minden olyan képességet, amelyet az ember a társadalom részeként sajátított el.” Eszerint a kultúra egy életmód egésze, amelyen emberek sokasága osztozik. (CSAPÓ J.-MATESZ K. 2007)

A kultúra régi hagyományaival, élő jelenével és a jövő gazdag lehetőségeivel idegenforgalmi erőforrásnak (is) tekinthető. (NAGY A. 2015) Ilyenformán a kultúra és a fokozatosan ráépülő turizmus együttes térhódítása elkerülhetetlen. A kulturális turizmus meghatározását illetően számos definíció született, amelyek sok esetben kevésbé vagy egyáltalán nem fedik egymást. Mindez annak tudható be, hogy *az egyik legszerteágazóbb, legkomplexebb turisztikai terméktípusnak* számít. (CSAPÓ J.-MATESZ K. 2007) Én most két olyan definícióra szorítkoznék, amelyek véleményem szerint egyfajta keretet adnak a fogalomnak, jól behatárolva azt: *Tágan értelmezve* a kulturális turizmus olyan turisztikai termék, amelynek központi eleme a turista legszélesebben értelmezett intellektuális igényeit kielégítő vonzerő. [...] *Szűkebb értelemben* a kulturális turizmus olyan turisztikai termék, amelynek keretében a turista kifejezetten kulturális motiváció miatt kel útra, a termék kínálati oldalát képviselő szolgáltatások pedig a kultúra által motivált turista igényeit elégítik ki. Kifejezetten kulturális jellegű motiváció lehet például a műemlékek és örökséghelyszínek felkeresése, a fesztiválokra való részvétel, a

kiállítás-, múzeum-, színház- vagy koncertlátogatás, illetve a tanulmányút vagy a zárandoklat. (RÁTZ T. 2011)

5.1. A kultúra megjelenése a turizmusban

A kulturális turizmus sokkal nagyobb történelmi múltra tekint vissza, mint azt gondolnánk. Már a görögök és rómaiak is utaztak ilyen jellegű motivációval. Ez utóbbiak voltak az elsők, akik jelentős számban hagyták el lakhelyüket azért, hogy a szórakozást összekapcsolva az utazással művelődhessenek. A Római Birodalomban ez a Nagy Körutazás révén valósulhatott meg, amely magában foglalta többek között Hellászt, Kis-Ázsiát és Egyiptomot is. Később a XVII. és XVIII. század folyamán népszerűvé vált Grand Tour hódított teret Európában, a királyi udvarok és városok az angol arisztokrácia általi felkeresésével, ismeretszerzési és nevelési célzattal.

A XXI. században a növekvő szabadidő, emelkedő diszkrécionális jövedelem, növekvő mobilitás, a turisztikai szektor szolgáltatáskínálatának fejlődése és bővülése következtében *a turizmus egyik leggyorsabban növekvő ágazatává* nőtte ki magát. (RÁTZ T. 2011)

6. Kastélyok a turizmusban

Előfordulhat, hogy az előbbi két témakör dolgozatomban való megjelenítése és részletezése indokolatlan, esetlegesen kérdőjeleket von maga után. Mindezt azzal magyaráznám, hogy mivel a kastélyturizmus a kulturális turizmus szerves részét képezi, szükségesnek tartottam a téma egy elméleti, történelmi keretbe való beágyazását, mielőtt kitérnék annak részletesebb tárgyalására.

A kastélyok és egyéb kulturális örökségnek számító épületek turisztikai célú hasznosítását Nyugat-Európában már az 1960-as években megkezdték. Kelet-Európában az ehhez szükséges feltételek nem teremtdtek meg. A második világháború utáni instabil körülmények, majd a szocialista blokk létrejötte, a kommunizmus térhódítása egyaránt késleltette a turisztikai hasznosításban való gondolkodás kialakulását. Míg a nyugat gazdaságilag virágzott, az

elszigetelt kelet évtizedekig sajátosan „fejlődött”. A kastélyok jelenléte egy-egy településen kiemelkedő turisztikai attrakciót jelent, a környezetük értékét is jelentősen megemelik. (KOVÁCS V. 2002) Funkcionalitásuk megteremtése elengedhetetlen, ha turisztikai értékesítésüket tűztük ki célul.

Alapvetően négy, szorosan a kastélyokhoz köthető turisztikai funkciót különböztetünk meg:

- szállásadói funkció: kastélyszállók, fogadók, konferenciák és egyéb üzleti, illetve baráti, családi találkozók megszervezése
- vendégvárók, éttermek
- múzeumok, amelyek kulturális vonzerőt jelentenek
- rendezvények, szórakoztató tevékenységek: várjátékok, hagyományörző programok, zenei események, vásárok a kastély területén stb.

A turizmus szempontjából legelőnyösebb, ha az egyes funkciókat kombinálva, színvonalas, komplex termékcsomagot hozunk létre. (KOVÁCS V. 2002)

6.1. A kastély, mint a kulturális turizmus része

A következőkben arra próbálok rávilágítani, hogy a kastélyok hogyan, milyen formában kapcsolódnak a kulturális turizmus fogalmköréhez. Ehhez RÁTZ T. 2011-es, a témában írt felosztásait veszem alapul. Tanulmányában megkülönbözteti egymástól az élettelen, a mindennapi életben kifejeződő (például: szabadidős tevékenységek, a desztináció lakosainak életmódja, szokásai stb.) és a megelevenített kultúra (például: fesztiválok, karneválok, hagyományörző programok stb.) fogalmát. Az élettelen kultúrához tartoznak az épületek, építészeti stílusok, művészeti alkotások vagy a mindennapi élet használati tárgyai (például üvegtárgyak és az üvegekészítés folyamata a finnországi Iittalában). Ilyenformán a kastélyok is ebbe a kategóriába tartoznak. Az élettelen kultúra elemei antropogén közreműködés nélkül is hasznosíthatóak a turizmusban, hiszen egy település épített környezete (utcák, épületek stb.) a nap 24 órájában látható, megtapasztalható. A vonzerők jellege alapján is csoportosíthatjuk a kultúrelemeket: megkülönböztethetünk eseményeket, illetve helyeket, helyszíneket. Míg az

események látogathatósága korlátozott, addig a hely-típusú attrakciók állandóan megtalálhatók. Más szempontból vizsgálva a kulturális turizmus vonzerőit, beszélhetünk tárgyasult, megfogható, illetve szellemi, megfoghatatlan jellegű attrakciókról. Az első kategóriába tartoznak az építészeti értékek vagy a műtárgyak. A megfoghatatlan értékek gyakran megfogható objektumokon keresztül jelennek meg (például egy szimfónia eljátszásához feltétlenül szükség van hangszerekre). Kialakulásuk szerint a turisztikai vonzerők között megkülönböztetünk természetes, illetve ember-alkotta attrakciókat. Nyilván ez utóbbi érvényesül a kulturális turizmusban, viszont a természeti tényezők kiegészíthetők, megerősíthetők a kulturális attrakciók vonzását.

Összességében tehát a kastély egy olyan, az élettelen kultúrához tartozó, tárgyasult, hely-típusú attrakció, amely - a látogathatási korlátoktól függetlenül - állandó jelleggel elérhető, hangulata átélhető. Elsősorban a magasan iskolázott, az átlagot meghaladó jövedelemmel rendelkező turisták körében számít közkedvelt turisztikai desztinációnak.

7. Az érmelléki kastélyok fejlődéstörténete

Érmellék szerves részét képezik a kastélyok, melyek közül megpróbáltam kiválasztani a legjelentősebbeket. Ebben a fejezetben az általam kijelölt három kastély fejlődéstörténetét szeretném nagyvonalakban bemutatni.

7.1. Kezdetek és arculatváltozások

Erdély Habsburg kézre való kerülése után számos birtokos terjeszti ki hatalmát a térségben. Közülük kiemelném gróf Dietrichstein Jánost, aki uralkodása alatt nagy figyelmet fordított a kastélyok karbantartására, átalakítására. A bihariószegi Zichy-kastély, habár egy évszázaddal később jelentős átépítésen esik át, ekkor veszi fel jelenlegi arculatát. De a székelyhídi Stubenberg-kastély nyugati szárnyának megépítése (1750-1760) is az ő nevéhez köthető.

A Zichy-kastély építésének munkálatait 1701-ben kezdik el Jan Frans van Gronsveld en Bronckhorst-Batenburg, holland generális parancsára, a két akkori református parókia helyének lefoglalásával. A diószegi uradalmat 1810-ben előbb árendába adják, majd 1822-ben végleg

megveszi a zichy és vásonkeői gróf Zichy család oroszvári ága. A kastély a Zichy uralom alatt éli fénykorát. Maga a kastély klasszicista stílusú, viszont legrégebbi része a délkeleti szárny, az egykori kápolnával jellegzetes barokk jegyeket hordoz. Az épület többi szárnya később épült, a már meglévő elé. A kastélyhoz tartozó parkot 1810-ben alakították ki (zsellér telkek lefoglalásával) az akkori híres “angolparkok” mintájára, tehát ennek megfelelően hátsó részében zárt udvar működött. A XIX. század folyamán a kastély külső és belső tere is egyaránt lényegesen változott. 1856-ban felszámolták a tömlőcöket, helyükön pedig lakószobákat alakítottak ki. 1878 és 1879 között teljeskörű felújítást hajtottak végre, kicserélték a kastély tetőzetét valamint a nyílászárókat is.

A székellyhídi Stubenberg-kastélyt a XV. században említik először, mint az albisi Zólyomi család birtoka, majd 1728-ban kerül a Dietrichstein családhoz. A székellyhídi uradalom 1830-ban házasság révén kerül a Stubenberg grófi család birtokába, viszont magát a kastélyt már 1784-től Stubenberg néven jegyzik. A már Székellyhídon született gróf Stubenberg József-Fülöp idején a térség gazdasága virágzott, a kastély pedig ekkor élte fénykorát. A kastély uradalmi magtára az 1840-es évek elején épült meg klasszicista stílusban. A századforduló idején új arculatot kap az akkori barokk kastély, Victor Siedec, bécsi építész szakértelmének köszönhetően. Az átépítési munkálatokat 1906-ban fejezték be, igen erőteljes változtatásokat eszközölve. A bejáratot teljesen átalakítják, ekkor kapja a klasszicista oszlopos előcsarnokot, amely ma is ugyanabban a pompában tündököl, visszaadva a kor szépségét.

A nagykágyai Pongrácz-kastélyt Lónyay József építtette 1820-ban, mintegy földszintes épületet. Az egyszerű kúriát nagyjából 75 évvel később, 1895 táján gróf Pongrácz Vilmos alakítja át klasszicista stílusban, emeletet húzatva az épületre, amely gyakorlatilag ekkor szerzi meg a kastély címet. Az eredetileg Batthyány tulajdonban levő birtok a XVIII. század végére a Lónyay családhoz kerül, majd fiú örökös hiányában, házasság révén gróf Pongrácz Ödönhöz és családjához. A családi kápolnát gróf Pongrácz Ödön, Pongrácz Vilmos dédapja építtette 1890 körül. A Lónyay és Pongrácz családok uradalma alatt a birtok virágzott, területén jelentős gazdaság terjedt ki, nagyszámú bivalycsordával, lóállománnyal rendelkezett, de a szőlő- és gyümölcsstermesztés is nagy múltra tekint vissza a faluban.

7.2. Rendeltetésük az évszázadok folyamán

A Zichy-kastély állapota 1719-ben jelentősen leromlik, ekkor egy 5000 cseber bor befogadására alkalmas pincével és tömlőccel is rendelkezik. Az épület több évszázadot felölelő rendeltetését tekintve igen széles skálán mozog. A Dietrichstein család uralkodása idején a kastély helyszíne volt úgy az uradalmi bíraskodás fórumának, mint a főúri összejöveteleknek. A kastélyban laktak az uradalom csúcsvezetői is: inspektorok, kasznárok, de átutazó vendégeknek is szállást nyújtott. Az 1860-as évektől különálló egységként van nyilvántartva, mint "Központ" saját alkalmazottakkal, raktárral.

Az 1922-es román agrárreform törvény értelmében a birtokokat felszámolták és szétesztették a parasztok között. Ekkor a bihardíószegi kastély nem szerepelt a kisajátított ingatlanok között, mivel gróf Zichy Tivadar azzal a feltétellel adta el a kastélyt a román államnak, ha abba átköltözhét az 1870-ben, Bihardíószegen megnyílt, Magyarország első állami fenntartású vincellériskolája, a hozzá tartozó bentlakással együtt. Ennek eleget téve 1930 és 1965 között színvonalas oktatás folyt az épületben. A II. bécsi döntést követően ismét más jellegű szerepet töltött be a kastély, ugyanis itt fogadták a bevonuló magyar honvédeket, majd 1944-ben a LXXII. német hadtest főhadiszállása innen szervezi Nagyvárad német-magyar védelmét, ekkor azonban bombakár éri az épületet. A felmerülő károk kijavítása után a vincellériskola sikeresen újakezdte működését. 1965 és 1980 között a Bihar megyei Agonómusok Házának adott helyet. 1980-tól az épület egyik felében a megyei készruha vállalat (IJPIPS) helyi varrodáját hozzák létre (majd Contimex), másik felében szövetkezeti tésztakészítő terem, konyha és bálterem működött.

A kommunista rendszert a kastély és környéke is megsínylette, az utóbbi évtizedekben az épület kinézete romlott, a hátsó parkrész pedig elhanyagoltá vált, mígnem utóbbit a Diofont Alapítvány némileg rendbe tette. A rendszerváltást követően főnemesi örökösök hiányában az épületet a bihardíószegi önkormányzat igényelte vissza.

A másik két kastély azonban nem volt ilyen szerencsés helyzetben. Az agrárreformot követő sorozatos csapások meggyengítették őket, aminek következtében hanyatlásnak indultak.

A Stubenbergekek idején a kastély különböző tisztségviselőknek és udvarbírák irodáinak adott otthont. Miután a II. világháború végén a grófi család nyugatra menekül, birtokaikat

államosítják. A következő években jelentős változások mennek végbe a kastély rendeltetését illetően. 1948-tól 1952-ig gimnáziumként, majd vegyes középiskolaként működött. 1962-től már felsőoktatás is folyt az épületben, majd 1989-től visszaállt a középfokú magyar oktatás. Külföldi támogatók révén nagy mértékben javult az iskola felszereltsége is, ekkor vette fel a Petőfi Sándor Gimnázium nevet (később: Petőfi Sándor Elméleti Líceum). Az intézmény 2008-ban költözött el, miután a város egy vadonatúj épületet húzott fel az iskolának.

A Pongrácz-kastély rendeltetését tekintve, akárcsak előzőleg említett társai különböző létesítményeknek adott otthont az évek során. 1945-ig a grófi család lakhelyéül szolgált, az államosítást követően erdészlak, majd elmeorvosi intézet működött az épületben.

A rendszerváltás után a teljes birtok hanyatlani látszott, a családi kápolnát kifosztották, a hét hektáros park elhanyagolttá vált, a fák nagyrészt kivágták vagy megcsonkították. A kápolna rossz állapotban lévő falait a 80-as években renoválták először a hívek, az akkori plébános segítségével. A második nagy külső felújítást a 2006-ban, Pongrácz Vilmos által létrehozott, azonos néven futó Pongrácz Alapítvány végezte el a kápolnán és az alatta található rossz állapotban lévő kifosztott sírbolton 2010 és 2013 között.

7.3. A kastélyok jelene

2005-ben Bihardiószegen a park területén termálvíz kutat fúrtak, egy esetleges termálstrand kialakításának reményében. 2012-ig a Diószegi Napok rendezvényének biztosított helyet, emellett könnyűipari termelőegységet indítottak, amit 2017-ben számoltak fel. A kastély belsejében jelenleg Érmelléki Ökológiai Múzeum és könyvtár működik.

2010 nyarán a székelyhídi polgármesteri hivatal szerződést kötött a Bőjte Csaba vezette Dévai Szent Ferenc Alapítvánnyal, aminek értelmében a Stubenberg-kastélyt 49 évre koncesszionálja az alapítvány azzal a feltétellel, hogy felújítja és karbantartja az épületet. Jelenleg a kastélyban gyermekotthon működik, amely közel 100 hátrányos helyzetű családból származó fiatalnak ad otthont. Az épület restaurálását elkezdték, az egyik szárny felújítására már sor került, a másikban egyelőre még jelenleg is folynak a munkálatok.

A Pongrácz-kastély jelenleg semmiféle funkciót nem lát el, majdani hasznosításáról az elkövetkezendő években dönt majd gróf Pongrácz Vilmos, aki 11 év pereskedés után ez év

áprilisában kapta vissza törvényesen, anno a román állam által kisajátított birtokát. Miután a parkot a helyi lakosság egy része rendbetette, az elmúlt években padokat helyeztek el a területén, amely immár a pihenést, kikapcsolódást szolgálja, és évről évre a kágyai Családi Nap nevű rendezvénynek biztosít otthont. A családi kápolnában jelenleg a falu katolikus hívei hallgathatják szentmiséiket.

8. A kastélyok SWOT analízisei

A bihardíószegi Zichy-kastély SWOT analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
• 2014-ben megkezdtek a kastély külső és belső felújítását • a teljes tetőzetet, ill. a nyílászárók egy részét kicserélték • gazdag történelmi múlttal rendelkezik • a községen belüli elhelyezkedése kedvező a megközelíthetőség szempontjából • többcélú hasznosítás • kezdeményezések a kastély népszerűsítésére különböző, a kert területén megszervezett rendezvények által • a helyi vezetőség hozzáállása példaértékű • rendelkezik weboldallal	• a felújítást csak a kastély egyik felén végezték el • a már renovált kastélyrész ismét leromlani látszik a hanyag kivitelezés miatt • csak helyileg ismert • jelenlegi hasznosításában nincs gazdasági vonzat • nem célravezető marketingkommunikáció • a berendezés nem maradt meg eredeti állapotában • a pályázatoktól való függés elkerülhetetlen • a turisztikai hasznosításban, csomagajánlatokban való gondolkodás hiánya • jól képzett turisztikai szakember hiánya
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
• gazdaságos turisztikai hasznosítás a történelmi múlt felelevenítése által • a felfüggesztett felújítás újraindítása • széles körben való népszerűsítés	• az anyagi erőforrások teljes kimerülése • hosszútávon nem fenntartható működés • a környező kastélyok kínálata erősödik • dráguló munkaerő

Forrás: Saját összeállítás, 2019

A székhelyhídi Stubenberg-kastély SWOT analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
• az alapítvány karbantartja az épületet • könnyű megközelíthetőség • központi elhelyezkedés • színes történelmi múlt	• gyermekotthon létesülése a kastély épületében • a felújítás ellenére az épület jelentős része rossz állapotban van • a berendezés eredetiségének teljes hiánya • a hozzá tartozó magtár teljes elhanyagolása • a turisztikai hasznosításban, csomagajánlatokban való gondolkodás teljes hiánya • szűk körben ismert • marketingkommunikáció hiánya • egysíkú hasznosítás
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
• gyermekek bevonása a turisztikai értékesítésbe • olyan melléképületek létrehozása a kastélyhoz tartozó területen, amelyek alkalmasak lennének a gyerekek befogadására	• a kastély értékének folyamatos romlása • lelakottság veszélye • az esetleges építkezésből származó költségek felhalmozódása • a gyermekek bevonásának előreláthatatlan következményei

Forrás: Saját összeállítás, 2019

A nagykágyai Pongrácz-kastély SWOT analízise

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
-----------	-------------

• a kastély a törvényes örökös tulajdonában van • a falu legfőbb kulturális örökségének számít • könnyű megközelíthetőség • gazdag történelmi múlt • a turisztikai hasznosítást érintő tervek megléte	• csak helyileg ismert • marketingtevékenység hiánya • jelenleg semmilyen funkciót nem tölt be
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
• a kastély és a hozzá tartozó területek kizárólag a turizmusban való hasznosítása • a kastélyban egy kisebb étterem, kiállító- vagy konferenciaterem létrehozása • a lovaskultúra promoválása	• az anyagi erőforrások végesek, esetlegesen nem fedezik az elképzeléseket • kizárólag a tulajdonos akarata érvényesülhet • a birtok területén levő melléképületekben létesített elmeógyintézet jelenléte

Forrás: Saját összeállítás, 2019

9. Fejlesztési terv három érmelléki kastély turisztikai értékesítésére

A három települést érintő turisztikai helyzetelemzés, a természeti és kulturális erőforrásokban, valamint a rendezvényekben, partnerségben, testvértelepülési kapcsolatok kiépítésében rejlő potenciál, infrastrukturális gyengeségek, illetve turisztikai szuprastrukturális hiányosságok részletes ismertetése után, ebben a fejezetben turisztikai célú hasznosításukra térnék ki. Olyan kérdésekre próbálom megtalálni a választ, hogy miként tudná a turizmus megvetni a lábát a három településen, a történelmi kastélyok értékesítésének bevonása révén, és hogy mindezen elképzelések megvalósításához, milyen alapfeltételek szükségesek.

A kastélyok célravezető turisztikai értékesítése érdekében, fejlesztési tervem keretén belül a kastélyok egy tematikus útvonal általi összekapcsolását szeretném megvalósítani. Céлом ezzel, hogy azok egy egységes arculattal jelenjenek meg a turizmus „palettáján”.

9.1. A tematikus út fogalma

A tematikus út „egy közös témához kapcsolódó, különböző helyszínen található látványosságok, turisztikai szolgáltatások, programok olyan összekapcsolását jelenti, amely egységes megjelenésű turisztikai termékként írható le.” (VÁRHELYI 2012, 58.) A tematikus útvonalak alapvető feladata az attrakciók összefűzése (természeti és ember alkotta attrakciók) egy adott téma köré. [...] Az útvonalak a fenntarthatóság elveinek figyelembevétele mellett egyszerre kínálnak ismeretszerzési és szórakozási, kikapcsolódási lehetőséget.

A tematikus jellegű attrakciók közül legismertebbek a *tematikus parkok* (például Legoland, Disneyland, Port Aventura vagy Six Flags), a meghatározott *témán alapuló események* (például lovagi játékok, újrajátszott csatajelenetek, ókori vagy középkori lakomák), illetve a *tematikus utak* (például whisky-út, borút vagy kastélyút). [...] Ez utóbbi kategóriába tartoznak a kulturális utak, amelyek *központi témája valamilyen kulturális érték, örökségelem, s amelyekben domináns szerepe van a kulturális attrakciónak.* (RÁTZ T.-PUCZKÓ L. 2002)

A kulturális utak témái a következők lehetnek:

- történelmi korszak
- történelmi esemény
- vallási örökség
- ipari örökség
- kulturális örökség/érték
- művészeti irányzat és/vagy építészeti stílus
- közös földrajzi adottság/helyszín/identitás
- helyi hagyományok
- termék/termelés
- ismert történelmi személy vagy művész

9.2. Fejlesztési terv

Miután sikerült behatárolnunk a tematikus útvonalak fogalomkörét, elkezdeném a fejlesztési tervem felvázolását:

9.2.1. A tematikus út megnevezése

Mivel a *Közös kulturális örökség* cím alatt futó alponthan már kifejtettem, hogy semmi sem kovácsolhatja össze a három települést jobban a közös történelmi múltjukra épülő hagyományaiknál, címválasztáskor is a térségnek ezen jellemvonasát próbáltam előtérbe helyezni. Így az Érmelléki Hagyományörző Kastélyút megnevezés mellett döntöttem.

9.2.2. Az útvonal attrakciói

A tervezett tematikus útvonal magába foglal minden olyan szellemi és kulturális jellegű attrakciót, amelyek a hagyományörzés fogalomkörét bizonyos mértékben kimérítik, és természetesen hozzátartoznak a vizsgált térséghez. Olyan attrakciókat szeretnék kiemelni a számos természeti és kulturális adottság közül – melyek nem melleleg külön-külön is megállnák a helyüket a turisztikai piacon, megfelelő hasznosítás mellett – amelyek között bármiféle párhuzamot tudok vonni, ha pedig egyesítjük őket képesek jelentős turisztikai vonzerőt generálni. Ilyenformán a tematikus út keretén belül a ránk maradt lovas- és borkultúrát, az íjászatot, a huszárhagyományokat, megelevenített csatajelenet(ek)et, valamint arisztokrata örökségünket szeretném népszerűsíteni.

Ezen szempontokat figyelembe véve az Érmelléki Hagyományörző Kastélyút a következő elemeket tartalmazza:

- az érköbölküti lovasiskola, ahol lehetőség nyílna az illető csoport lovas oktatására, lovaglásra
- a székelyhídi Stubenberg-kastély egyik (jelenleg még felújítás alatt álló) szárnyában a híres Stubenberg-ménes történetét bemutató, elektronikus tárlatvezető készülékekkel ellátott úgynevezett lovas múzeumot lehetne kialakítani, ahol gróf Stubenberg József a XIX. század folyamán tenyésztett, köztük több nemzetközi versenyen is futtatott lovait (híres magyar félvérek, angol telivérek, stb.): Pretty Maid, Sam Slick, Cymball stb. ismerhetné meg az oda látogató csoport képeken, szobrokon, korabeli szerszámokon keresztül.
- a Stubenberg-kastély kertjében a székelyhídi Turul nemzetség elnevezésű íjászegyesület szervezésében az íjászatban is kipróbálhatják magukat az érdeklődők.

- a nagykágyai Pongrácz-kastély földszinti részében egy kisebb étterem kialakítása biztosítaná a csoport étkezési lehetőségét, az emelet néhány terme pedig kiállítóteremként funkcionálhatna a Pongrácz és Lónyay családok személyes hagyatékát szemléltetve, nem beszélve a szintén híres egykori Lónyay-ménésükről. (hét hektáros kastélyparkja, illetve egykori lovaspályája is kitűnő helyszínül szolgálna a lovaskultúra promováálásának, viszont úgy gondoltam gazdaságosabb az Érköbölkúton már kialakított Lovasiskolát felhasználni erre a célra)
- a bihardíószegi Zichy-kastélyban már jelenleg is működő Érmelléki Ökológiai Múzeum (melyet további eszközökkel lehetne bővíteni pl: elektronikus tárlatvezetési készülékek) mellett két kiállítóterem létesítése is megvalósulhatna. Egyik a kastély történelmi múltját és jelenét mutatná be, a másikban a híres diószegi bakator bor készítése folyamatát lehetne élethűen szemléltetni. Ez utóbbiban a helyi szőlészet történetével is megismerkedhet a látogató.
- a bihardíószegi pincesor bejárása, melynek keretében a csoportot helyi borosgazdák fogadnák, továbbá borkóstolóval, autentikus élő népzenevel (esetlegesen a csoport dalolgatásba való bevonásával) egészülne ki
- a bihardíószegi, Széchenyi István Hagyományőrző Egyesület huszárai a tematikus útvonal Érköbölkút - Székelyhíd, illetve a Zichy-kastély - pincesor szakaszain lóháton, huszárruhában kísérnék a csoportot
- az imént említett két szakaszon a csoport lovaskocsikon közlekedne, a köztük lévő 10 kilométeres távolságot viszont egy a számukra üzemeltetett autóbusszal tennék meg, mindez azért szükséges, mert a DN19-es számú országút Székelyhíd – Diószeg közötti szaka rendkívül forgalmas
- mint nem állandó, 2006-tól 2013-ig minden év októberében, majd augusztusában megszervezett, Érmelléken egyedinek számító Nyúzóvölgyi Csataimitációval is kiegészülhet, feltéve ha sikerülne újra beindítani a híres népiünnepélyt

9.2.3. Célcsoport

Ami a célcsoportot illeti az érett felnőttkorban (25-45 év) lévőket céloznám meg, mivel úgy gondolom ez a korosztály elég „idős” ahhoz, hogy értékelje a hagyományokat, de nem túl idős,

hogy tudja élvezni az aktív tevékenységeket is. Bár az aktuális trendek azt mutatják, hogy az idősebbek jobban érdeklődnek a kulturális örökségattrakciók iránt, az Érmelléki Hagyományörző Kastélyút a kulturális elemek mellett számos aktív kikapcsolódási lehetőséget is kínál, így a fiatalabb korosztály is érdekelt lehet a témában.

9.2.4. A marketingkommunikáció megszervezése

A megfelelő információs tevékenységnek elengedhetetlen szerepe van a tematikus utak azonosításának, illetve tudatosításának elősegítésében. Ennek legfontosabb összetevői a következők:

- útjelző táblák felállítása az út két végpontján (érköbölküti lovasiskola, bihardiószezi pincesor) és az úthoz tartozó összes további attrakció bejáratánál (Stubenberg-kastély, Pongrácz-kastély, Zichy-kastély)
- információs táblák elhelyezése az út végpontjain vagy a települések egyikén a részletesebb tájékoztatás érdekében
- offline/nyomtatott információs anyagok: a tematikus útvonalat jól illusztráló térképek (időráfordítási javaslatokkal), az út témáját, történetét, értékeit, attrakcióit (képekkel illusztrálva), szolgáltatásait, eseményeit részletesen, praktikus információkat („Tudta Ön, hogy...”) is közölve bemutató brosrák, katalógusok formájában. Ezen információs anyagoknak minden megállóban hozzáférhetőnek, online elérhetőnek kell lenniük.
- online információ: egy naprakész weboldal elkészítése, amely a fentiekben leírtakon kívül rendelkezzen időjárási és közlekedési információval, az úthoz kapcsolódó attrakciókra és szolgáltatásokra vonatkozóan online foglalási lehetőséggel, online vásárlási lehetőséggel (pl: helyi borok), a tapasztalatcseréhez szükséges fórummal, emellett több nyelven is elérhető legyen; jelenjen meg utazási irodák termékcsomagaként; kiajánlás készítése, azok kiküldése vállalatoknak, felsőoktatási intézményeknek stb.
- információs terminálok felállítása mindhárom településen
- szuveníres standok felállítása az összes attrakció helyszínén

9.2.5. Pénzügyi erőforrások

Az elképzelések adottak, viszont jogosan merül fel a kérdés, hogy mégis milyen pénzügyi erőforrásból finanszírozhatnánk mindezt?

A pénzügyi erőforrások beszerzése megvalósulhat:

- európai uniós finanszírozások által (pl: COSME program: amelyben a turizmus külön hangsúlyt kap)
- országos szintű turisztikai szervezetekhez/egyesületekhez való csatlakozás: Romániai Turisztikai Egyesületek Föderációja (FAPT)
- megyei szintű TDM szervezetekbe való beintegrálódás: Bihar Megyei Turisztikai Desztináció Menedzsment Ügynökség
- helyi szintű TDM szervezet létrehozása, melybe a helyi önkormányzatok mellett az érintett magánszféra is bekapcsolódna
- a magánszféra forrásainak bevonása: lovasiskola, Dévai Szent Ferenc Alapítvány, gróf Pongrácz Vilmos, mint kastélytulajdonos, Széchenyi István Hagyományörző Egyesület, Turul nemzetség íjászegyesület, helyi borosgazdák

A magánszféra bevonása akkor valósulhat meg, ha az érintettek közvetlenül is felmérhetik támogatásuk hasznát (és például bebizonyosodik számukra, hogy vendégeik jelentős részét a kulturális út vonzza a régióba).

9.3. Egyéb fejlesztési alternatívák

A kastélyok egy tematikus útvonalba való befűzése természetesen nem az egyetlen megoldás azok értékesítésére:

- a székelyhídi Stubenberg kastély Sissi útba való bekapcsolása (mivel 1857-ben a királyné és Ferenc József járt a kastélyban (ez utóbbi kétszer is), amikor az Érmellék nagyobb településeit látogatták). A Sissi út Magyarországon és Ausztrián keresztül elvezet Bajorországba, valamint Olaszországon keresztül az Adriához és a görög szigetre, Korfura, végül pedig Svájcba. Az útnak jelenleg négy magyarországi állomása is van: Budapest, Herend, Gödöllő, Domonyvölgy
- a bihardíószegi Zichy-kastély kertjében egy termálstrand kialakítása: a természeti erőforrás adott, és az önkormányzat pályázatot is adott be erre a célra, amelyet viszont

nem hagytak jóvá. Egy strand kialakítása kétségkívül fellendítené a község turizmusát, és vele együtt a kastély vendégforgalmát is biztosítaná

- Nagykágyán a Pongrácz birtokon a gróf elképzelései szerint lovaspályát lehetne újra kialakítani - ahol akár csak Érköbölkúton – lovasiskolát működtethetnének

9.4. Pályázat a Zichy-kastély értékesítésére

5 évvel ezelőtt, 2014-ben a Hu-Ro CBC pályázat keretében megkezdődött a kastély külső és belső felújítása. A revitalizációs folyamat, amely mind a kastélyt, mind a parkot érinti a közeljövőben megvalósulni látszik. Egyelőre a kastély egyik felét tették rendbe, a nyílászárókat, és a tetőzetet kicserélték, belsejében pedig egy úgynevezett Érmelléki Ökológiai Múzeumot hoztak létre, amelyet információs táblagépekkel szereltek fel. A parkra vonatkozó látványtervet a mellékletben csatolom.

10. Az interjú kiértékelése

A kutatásom keretén belül egy 30 perces interjút sikerült készítenem Pongrácz Vilmos, nagykágyai gróffal, a Pongrácz-kastély szellemi és kulturális értékeire fektetve a hangsúlyt.

Az interjúvezetőt úgy próbáltam összeállítani, hogy az lehetőleg a Pongrácz-kastély múltja, jelene és jövője köré fonódjon, természetesen a turizmus szemszögéből megközelítve, az eredményesség érdekében. Az interjúvezető végsősoron 13 kérdésből, és több alkérdésből tevődött össze. A kérdések nyilvánvalóan nemcsak a kastély helyzetére és majdani értékesítésére vonatkoztak, némelyik a hozzá tartozó területekre, a gróf a birtokhoz kapcsolható személyes élményeire és tapasztalataira is rávilágít.

Az interjú elkészítésének fő célja az volt, hogy megtudjam a tulajdonos milyen jövőbeni elképzeléseket tervez a kastélyra és a szélesebb értelemben vett birtokra (amely áll: egy hét hektáros parkterület, lovaspálya és családi kápolnából) nézve, és hogy egyáltalán gondolkodik-e azok turisztikai célú hasznosításában. Továbbá szerettem volna rájönni milyen nézeteket vall a falu, tágabb értelemben véve az Érmellék aktuális turisztikai helyzetéről, milyen

értékesítési potenciállal rendelkeznek, és hogyan tudnák megállni a helyüket nemzetközi viszonylatban, saját meglátása szerint.

Úgy gondolom minden kérdésemre sikerült kimerítő választ kapnom, sőt olyan plusz információ birtokába jutottam, amelyekre vonatkozó kérdések eredetileg nem szerepeltek az interjúvezetőben.

Mivel a kastély fejlődéstörténetét, illetve a Pongrácz családra vonatkozó információkat már ismertettem egy korábbi fejezetben, ezek megjelenítésétől most eltekintek.

A gróf első, 1996-os hazalátogatása életének ma is egyik meghatározó napjának számít. Mesélt mindarról, amit akkor tapasztalt, részletesen lefestve a birtok egykori kinézetét. Elmondása szerint valójában ekkor döntötte el, hogy a kezébe veszi az irányítást és megmenti a hanyatlásnak indult családi örökségét. Beszért a 11 éve tartó visszaigénylési per okozta nehézségekről, és örömmel számolt be arról, hogy egy történelmi napon került sor a beszélgetésünkre, ugyanis aznap (2019.04.02) végre sikerült visszakapniuk mindazt, amit a román állam anno elvett tőlük.

A továbbiakban a térség turizmus szempontjából legfontosabb erősségeiről és gyengeségeiről kérdeztem. Elsődleges gyengeségként a turisztikai szuprastruktúra (ide sorolta a szállodát és az éttermet) fejletlenségét nevezte meg. Elmondta, ha a térség turisztikai kínálatát ki tudnánk bővíteni olyan kiegészítő szolgáltatásokkal, mint a lovasoktatás, sétakocsikázás vagy az úszás, virágozhatana nálunk a turizmus. Meglátása szerint a térségben a turizmus számára minden adott, csupán nincs kihasználva Érmellék ezen előnye. Erősségnek a termálvizeket, a lovas- és borkultúrát tartja. Elmondása szerint mindezek mellett a turizmus kialakulásának egyik alapfeltétele lenne a helyiek megfelelő hozzáállása, mentalitása. A beszélgetés folyamán többször is kihangsúlyozta a hosszú távon fenntartható turizmus egyik alapfeltételét: ha a turista eljön, fontos, hogy kapjon is valamit a pénzéért. Tudja elmondani azt, hogy jól érezte magát és máskor is vissza szeretne jönni. Az az ideális, ha a vendég meg van elégedve a szolgáltatásokkal.

Szerinte az egyik fő probléma a lakosság együttműködésre való bírásában keresendő, amelyhez egyelőre nem fűz sok reményt. Továbbá kiemelte: fontos, hogy néhány ember megtanulja értékelni saját környezetét, ne rongálja, hanem ápolja azt. Mindezt belátható időn belül el lehetne érni, megfelelő időráfordítással, az önkormányzatok és a helyiek összefogásával.

Hangsúlyozta, hogy bár ő lehet nem fogja megélni mindennek a beteljesülését, „mindenképpen harcolnunk kell a céljainkért, mert az egész élet is alpjában véve erről szól. Mindig a jobbra, az élhetőbb élet kialakítására törekszünk.”

A Pongrácz-kastélyt teljes mértékben a turizmusnak szeretné szentelni. A jövőben tervezi a jelenleg szántóföldként funkcionáló, egykor akadálymentesített lovaspályát újra régi fényében feltüntetni, egy nagyobb istálló felépítésével, és lovak beszerzésével. A kastély földszinti részében egy éttermet szeretne kialakítani, az emelet néhány termét pedig kiállítóteremként vagy konferenciateremként szeretné hasznosítani. Mivel a parkolási lehetőség alapján véve is adott a birtokon, a kastély mellett szeretne egy 25-30 férőhelyes szállodát létrehozni. Teljes mértékben elveti az elszállásolási egység a kastély épületében való kialakítását, mivel az tágas és nagy belmagasságú szobákkal rendelkezik, amelyek átépítését nem tervezi.

11. Következtetések

A települések releváns, átfogó, és viszonylag részletes áttekintése, majd turisztikai helyzetelemzése, a természeti és kulturális erőforrások megjelenítése, valamint a rendezvényekben, partnerségben, testvértelepülési kapcsolatok kiépítésében rejlő potenciál felmérése után sikerült keretet szabni a kastélyturizmus helyi szintű megszervezési lehetőségeinek. Számos szempont, meghatározó turisztikai aspektus figyelembevételének függvényében sikerült meghatározni egy olyan turisztikai fejlesztési módszert, amely kétségtávan eredményes lehet, és előidézhetsz a vizsgált térség egységes turisztikai fellendülését. A tematikus út lehetőséget kínál a számos ismert és kevésbé ismert attrakció népszerűsítésére, promoválására. Mivel a tematikus utak Romániában még nem terjedtek el sem országos, sem pedig regionális szinten, az Érmelléken való megszervezésük egyfajta előnyt jelentene a térségnek.

Természetesen bármilyen ötlet, elképzelés, terv csak abban az esetben valósulhat meg, ha a térség képes megteremteni az azokhoz szükséges alapfeltételeket. Bár Érmellék számos természeti, kulturális és szellemi érték birtokában van, jelentős infrastrukturális gyengeségekkel, turisztikai szuprastrukturális hiányosságokkal stb. is szembe kell néznie. Ezen hibák orvoslása esetén, a helyi lakosság bevonásával, együttműködésre bírásával, megfelelő pénzügyi

erőforrások beszerzésével a fentiekben felvázolt, de azokon kívüli elképzelések megvalósítása is lehetséges.

Felhasznált irodalom

Szakkönyvek, tanulmányok, folyóiratok:

- Dr. Szabó József: Ismeretlen Érmellék (2017)
- Dr. Szabó József, Zsidó Piroska, Durkó Irén: Bihardiószeg régen és ma (2010)
- Csata Zsombor, Pásztor Gyöngyi: Integrált turisztikai humán erőforrás fejlesztés - a vidéki foglalkoztatás növelése érdekében Bihar és Kovászna megyékben (2015)
- Kovács Viktória: Kastélyok a turizmusban és az Európai Hagyományok Konzorcium munkája – Turizmus bulletin (2002)
- Tudástár a közösségi művelődésben: Simándi Szilvia, Benkei-Kovács Balázs Kulturális turizmus (XII. kötet) (2018)
- Lipták Katalin, Péter Zsolt: Kastélyok turisztikai célú hasznosítása Magyarországon, különös tekintettel az Észak-magyarországi régióra - Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok 2017, II. évf. 1. szám, pp. 54-64.
- Nagy Adrienne: A kastélyhasznosítás regionális jellemzői Észak-Magyarországon, különös tekintettel a turizmusra (2015)
- Csapó János, Matesz Krisztina: A kulturális turizmus jelentősége és szerepe napjaink idegenforgalmában (2007)
- Rátz Tamara, Puczkó László: Goethe, Humbert és Odüsszeusz nyomában avagy kulturális utak a turizmusban (2002)
- Michalkó Gábor: Turisztikai terméktervezés és fejlesztés (2011)
- Rátz Tamara: Kulturális turizmus (2011)
- Bara László, Benedek Tamás, Bódis Károly, Kiss Géza, Rákoczi Lajos, Szabó József, Zatykó István: Katonai hagyományörzés és lovaskultúra a bihari Érmelléken – Művelődés (LXX. évfolyam, II. sz. - 2017)
- Wilhelm Sándor: Egy érmelléki kastély kálváriája – Korunk (24. Évfolyam, 6 sz. – 2013)

Honlapok:

- www.kastelyerdelyben.ro
- www.statistici.insse.ro (Tempo Online adatbázis)
- www.erhangja.ro

Mellékletek

1. melléklet: Interjúkérdések

2. melléklet: A Zichy-kastély parkjának látványterve

1. melléklet: Interjúkérdések

1. Tudna mesélni általánosan a kágyai birtokukról? Mikor épült a kastély? Ki építtette? Milyen szerepet töltött be az évek során? Pontosan mi tartozik még a kastélyhoz?

2. Mennyire sínylette meg a birtok a világháborúkat? Hát a későbbi államosítást?

3. Ha jól tudom, Ön 1996-ban járt először Nagykágyán. Milyen látvány fogadta Önt akkor? Milyen állapotban volt a birtok?

4. 2014-ben arról számolt be, hogy sikerült visszaszerezniük az állam által elvett területeik egy részét: a parkot, a családi kápolnát és a legelő bizonyos részeit. Milyen fázisban van ez jelenleg?

5. A park mennyiben alakult át az elmúlt 5 évben?

6. A kastélynak milyen rendeltetése van jelenleg? És a kápolnának?

7. Tudomásom szerint a parkhoz anno lovaspálya is tartozott. Erre vonatkozóan tervez valamit? Úgy tudom a Lónyay család jelentős számú ménessel rendelkezett. Erről tudna mesélni?

8. A jövőben milyen változtatásokat eszközölne a birtokra nézve?

9. Mit gondol melyek a térség turizmus szempontjából legfontosabb erősségei? Gyengéi?

10. Hogyan írná le a turistákat vonzó úgynevezett "jó helyet"?
11. Az Ön által leírt "jó hely" mennyire azonosítható a faluval?
12. Ön szerint hogyan tudná a turizmus megvetni a lábát a faluban és környékén? Milyen alapfeltételek szükségesek ennek beindulásához?
13. Ön szerint hogyan lehetne a kastélyt turizmus szempontjából értékesíteni? Vannak egyéni ötletei?

2. melléklet: A Zichy-kastély parkjának látványterve: Felújítási Javaslat a Bihardiószegi Zichy-kastély Terére és Kertjére (Propunere Piață Și Grădina Publică Castel Zichy, Diosig):

PROPOUNERE PIAȚĂ ȘI GRĂDINĂ PUBLICĂ CASTEL ZICHY, DIOSIG
FELÚJÍTÁSI JAVASLAT A BIHARDIÓSZEGI ZICHY KASTÉLY KERTJÉRE ÉS TERÉRE

